

Echa Historii - Kozięgłowy

Krystyn z Kozięgłów
Stanisław Musiałik

Słowo wstępne

Jednym z najpiękniejszych zakątków Polski jest obszar Jury Krakowsko-Częstochowskiej. Malowniczy krajobraz, ruiny średniowiecznych warowni oraz nieskażona przyroda sprawiają, że jurajskie tereny każdego roku przyciągają bardzo wielu turystów. Nie zapominajmy jednak o tym, że Jura to także żyjący tu ludzie. W niniejszej publikacji chcieliśmy zwrócić szczególną uwagę na postacie, których życie i działalność związane były z obszarem dziewięciu gmin położonych w północnej części Jury. Na przestrzeni wielu stuleci, aż do czasów nam najbliższych w gminach: Janów, Koziegłowy, Lelów, Niegowa, Mstów, Olsztyń, Poczesna, Poraj oraz Żarki żyli ludzie, których życiorysy stanowią piękną kartę, ukazującą codzienną pracę na rzecz swojej Małej Ojczyzny. Dzięki biogramom zebranych i opracowanych przez lokalnych miłośników historii, ukazane zostały losy osób, których postawa życiowa może stanowić wzorzec dla młodego pokolenia Polaków. Poznanie tych życiorysów umożliwi lepsze zrozumienie dziejów północnej części Jury i uświadomi jak ważne dla lokalnej społeczności są wybory podejmowane przez osoby mające wyraźnie określone życiowe cele i pasje.

Publikacja, którą czytelnik trzyma w ręku powstała jako jedno z wielu działań Stowarzyszenia Partnerstwo Północnej Jury (PPJ) z siedzibą w Złotym Potoku. PPJ jako organizacja pozarządowa dba o zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, wspiera lokalne inicjatywy i promuje różnorakie formy obywatelskiej aktywności. Niniejsze wydawnictwo jest tego najlepszym przykładem. Mamy nadzieję, że „Echa historii” spotkają się z życzliwym przyjęciem przez czytelników i będą początkiem wspólnego odkrywania bogatej historii Północnej Jury.

Redakcja

Opracowanie:

Jarosław Durka

• ***Krystyn z Koziągłów***

• ***Władysław Musialik***

Krystyn z Koziegłów (zm. 1418/1419)

Krystyn był protoplastą rodu Lisów Koziegłowskich. Jego data urodzenia nie jest znana. Jacek Laberschek uważa, że ojcem Krystyna był Prandota z Koziegłów. Natomiast według ustaleń Błażeja Śliwińskiego był on prawdopodobnie wnukiem Mściwoja z Krzelowa herbu Lis wojewody sandomierskiego, który jeszcze w pierwszej połowie XIV w. wszedł w posiadanie Starych Koziegłów (Koziegłówek), a synem Mściwoja z Kwiliny łowczego i podkomorzego krakowskiego, który założył miasto Koziegłowy i wybudował zamek [9: 75-76, 187-189]. Około 1385 r. Krystyn odziedziczył Koziegłowy z przyległym do nich majątkiem oraz wieś Giebułtów koło Książa Wielkiego, bezsprzecznie był właścicielem zamku w Koziegłowach. W czasie swego życia wszedł w posiadanie kompleksu mirowskiego, składającego się z zamku oraz kilku przyległych wsi [2: 33-34]. Jego leżały więc po obu stronach granicy, Koziegłowy w księstwie cieszyńskim, będącym lennem czeskim [2: 34, 38; 6: 78-92], oraz Giebułtów i Mirów w Małopolsce w Królestwie Polskim. Mimo licznych posiadłości, jako pierwszy z Lisów, pisał się konsekwentnie Krystyn z Koziegłów. Jeszcze przed 1389 r. ożenił się z Katarzyną, córką stolnika sandomierskiego i członka rady królewskiej Jana Borka.

Herb Krystyna Lis z herbarza Złotego Runa z 1 połowy XV w. [za S.K. Kuczyński, *Polskie herby ziemskie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1993, s. 52].

Możliwe, że do wzrostu znaczenia Krystyna przyczyniła się rola, jaką odegrał w powołaniu na tron polski wielkiego księcia Litwy. Był bowiem już wcześniej znany ze zdecydowanego stanowiska w sprawie kandydatów na króla Polski. Pierwszy zapisek dotyczący Krystyna, pochodzący z *Kroniki Janka z Czarnkowa*, mówi, że pan z Koziegłów, jednocześnie tenutariusz (dzierzawca) miasta Koło, zwolennik sukcesji andegaweńskiej wraz z kilkoma towarzyszami, najechał latem 1383 r. dobra Turek i Grzegorzewo, należące do przeciwnika politycznego arcybiskupa Bodzanty [2: 34; 9: 77]. Przypuszcza się, że Krystyn w czasach panowania Ludwika Węgierskiego brał udział w krzyżackich rejach, czyli zbrojnych wyprawach w średniowiecznej Europie, przeciwko sąsiednim państwom pogańskim. Następnym zapisem

źródłowy mówi, że w maju 1386 r. Krystyn był już kasztelanem sądeckim, a w lipcu prowadził u boku Władysława Jagiełły w Niepołomicach pertraktacje z Władysławem Opolczykiem w sprawie małżeństwa jego córki z bratem Jagiełły Wiguntem (imię chrzestne: Aleksander) [9: 77]. Pan na Koziegłowach musiał więc znaleźć się w gronie osób pomagających wielkiemu księciu litewskiemu w objęciu polskiego tronu, skoro był już wtedy tak blisko osoby nowego króla (koronacji dokonał, wspomniany już, arcybiskup Bodzanta 4 marca 1386 r.). Do dzisiaj nie wiadomo czym dokładnie ten można zaskarbił sobie łaski monarchy, wiadomo jednak, że już od pierwszych miesięcy jego panowania należał do grona najbardziej zaufanych popleczników [2: 37-38; 9: 77-79].

Na podstawie badań przeprowadzonych przez Błażeja Śliwińskiego możemy powiedzieć, że Krystyn z Koziegłów w ciągu trzydziestu lat swojej aktywnej działalności politycznej (1386-1417) pojawił się jako świadek w około 110 zachowanych do dziś dokumentach króla. Wśród nich znajduje się np. dyplom z 28 IV 1387 r., przyznający bratu Jagiełły Skirgielle Połock, możliwe, że wystawiony w wielkiej tajemnicy podczas polowania głęboko w lasach, w obecności tylko najbardziej zaufanych osób, gdyż na Litwie trwałoby właśnie rozprawianie się z wewnętrzną opozycją [8: 260; 9: 78]. Przede wszystkim jednak wyjazd na Litwę w 1387 r., był związany z chrystianizacją tego kraju. Z parą królewską podróżowało wielu dostojników świeckich i duchownych [10: 19].

Krystyn regularnie towarzyszył królowi w przejazdach przez Małopolskę. Brał też udział w wielu ważnych wydarzeniach. W 1388 r. uczestniczył w spotkaniu króla z wielkim mistrzem krzyżackim w Toruniu. W 1390 r. tłumił wystąpienie Witolda na Litwie i brał udział w oblężeniu Grodna, pozostał przy Jagiellie nawet wtedy, gdy większość wojsk polskich dokonała odwrotu [9: 79-80]. W 1395 r. uczestniczył w zjeździe Jadwigi, Jagiełły i Zygmunta Luksemburskiego w Nowym Sączu. W 1399 r. towarzyszył Jagiellie w objeździe Litwy. Rok później był świadkiem królewskiego odnowienia Uniwersytetu Krakowskiego, w którego murach w ciągu następnych 150 lat odnotowano 9 studentów z Koziegłów, co było, jak na ówczesne czasy, liczbą wysoką [7: 242]. W 1402 r. Krystyn był uczestnikiem uroczystości zaślubin Władysława Jagiełły z Anną Cylejską [9: 85-86]. W latach 1404-1405 uczestniczył w rokowaniach polsko-krzyżackich w Raciążu, Gniewkowie i Toruniu [9: 87]. Wielokrotnie brał udział jako świadek lub sędzia w ważnych procesach majątkowych [9: 86-88]. Uczestniczył osobiście w wiktorii grunwaldzkiej. Kronikarz Jan Długosz wymieniając polskie chorągwie uczestniczące w bitwie napisał: „*Czterdziesta druga kasztelana sądeckiego Krystyna z Kozichgłów miała w herbie strzałę dwukrotnie przekrzyżowaną w czerwonym polu*” [4: 106]. Po zakończeniu Wielkiej Wojny odnajdziemy Krystyna z Koziegłów w ponownych wyprawach na Litwę w 1412 i w 1413 r. Był jednym ze świadków unii horodelskiej. Przyjął wtedy do swego herbu Lis kasz-

telana trockiego Sunigałłę. W taki sposób rycerstwo litewskie nabywało praw do polskich herbów i nawiązywało do europejskiej tradycji [8: 261; 9: 90-91; 10: 19]. W 1414 r. towarzyszył jeszcze królowi podczas objazdu Wielkopolski [10: 19], następnie wziął udział w kolejnej wojnie z Zakonem Krzyżackim. Później jego aktywność spadła i prawdopodobnie nie wyjeżdżał poza Małopolskę, a od 1417 r. poza Koziegłowy [8: 262; 9: 91-92].

Wierna służba polskiemu królowi przyniosła znaczne korzyści. Krystyn posiadał, graniczącą z Węgry, kasztelanię sądecką oraz zamek Mirów, który ze względu na odbyte wojny z Władysławem Opolczykiem był ważnym punktem na pograniczu śląsko-małopolskim [2: 38]. Najprawdopodobniej to właśnie on zbudował zamek, w oparciu o istniejący wcześniej królewski obiekt warowny [1: 302]. W ciągu swego życia ciągle kupował nowe wsie (wśród nich Kotowice i Leśniów) i powiększał majątek, stał się np. właścicielem miasta i zamku Gężyn, gdzie w 1402 r. ufundował kaplicę św. Krzyża. Krystyn z Koziegłów zmarł na przełomie 1418 i 1419 r., pozostawiając jedynego spadkobiercę, swojego syna, także Krystyna [3: 127, 201; 9: 89-94]. Miejsce pochówku nie jest znane [10: 20].

Bibliografia:

1. Antoniewicz M., Zamki na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej w przestrzeni społecznej XIV-XV wieku, [w:] Zamki i przestrzeń społeczna w Europie Środkowej i Wschodniej, Warszawa 2002.
2. Antoniewicz M., Znaczenie zamku w Koziegłowach na tle dziejów pogranicza śląsko-małopolskiego w XIV i XV wieku, [w:] „Rocznik Muzeum Okręgowego w Częstochowie”, Historia, nr 1, Częstochowa 1985.
3. Czwojdrak B., Rogowscy herbu Działosza, podskarbiowie królewscy. Studium z dziejów możnowładztwa w drugiej połowie XIV i w XV wieku, Katowice 2002.
4. Długosz J., Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego, Księga 10 i 11, 1406-1412, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1982.
5. Durka J., Z dziejów księstwa siewierskiego, „Gazeta Myszkowska”, nr 18 z 30.04.2004 r., s. 17 i nr 24 z 11.06.2004, s. 16.
6. Laberschek J., Koziegłowy miasto, Koziegłowy zamek, [w:] Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu, cz. 3, Wrocław-Kraków 2000.
7. Rajman J., Pogranicze śląsko-małopolskie w średniowieczu, Kraków 2000.
8. Śliwiński B., Dziedzice Koziegłów, [w:] Siewierz, Czeladź, Koziegłowy. Studia i materiały z dziejów Siewierza i księstwa siewierskiego, Katowice 1994.
9. Śliwiński B., Lisowie Krzelowscy w XIV-XV w. i ich antenaci, Gdańsk 1993.
10. Wiśniewska J., Dzieje miasta i gminy Koziegłowy, Katowice 1996.
11. Wiśniewski J., Diecezja Częstochowska. Opis historyczny kościołów i zabytków w dekanatach: będzińskim, dąbrowskim, sączowskim, zawierckim i żareckim oraz parafii Olsztyn, Marjówka Opocz. 1936

Władysław Musialik „Bolesław” „Żeliszawski”

(1913-1996)

Władysław Musialik urodził się 17 IX 1913 r. w Koziegłówkach w rodzinie chłopskiej Jana i Elżbiety z domu Cichej. Po skończeniu szkoły zawodowej w Sosnowcu prowadził warsztat stolarski w rodzinnej miejscowości. Przed wybuchem drugiej wojny światowej został zawodowym plutonowym w 4 pułku piechoty Legionów w Kielcach. Po klęsce wrześniowej wrócił do Koziegłówek. Jego warsztat stolarski został spalony [12: 296]. W dniu 14.XI.1944r. Władysław Musialik ożenił się z Krystyną Wyszyńską [12:298].

Władysław Musialik [IPN w Katowicach, sygn. 02/165, t. 5]

Jeszcze w 1939 r., w porozumieniu z konspiracją w Zawierciu, założył oddział partyzancki [8: 12]. W jego składzie znaleźli się mieszkańcy Koziegłówek, Koziegłówek i innych okolicznych miejscowości, leżących tuż przy granicy z Generalnym Gubernatorstwem. Władysław Musialik przybrał pseudonim „Bolesław”. Jego grupa pozyskiwała broń i amunicję z pobojowiska w lasach złotopotockich, a pierwszy magazyn zorganizowała w grobowcu na cmentarzu w Koziegłówkach. Po wykradzeniu Niemcom z Urzędu Gminy odbiornika radiowego, nasłuchiowano radia BBC z Londynu w podziemiach kaplicy cmentarnej. Wiadomości przepisywano na maszynie i kolportowano w okolicy [12: 296; 8: 12].

Systematycznie rozrastający się oddział posiadał liczne placówki zbrojne, m.in. we wsiach: Koziegłówki, Rzeniszów, Markowice, Winowno, Krusin, Cynków, Pińczyce, Zabijak, Gliniana Góra, Kuźnica, Mierzęcice, Czarny Las, Masłońskie, Przczyce, Żarki Letnisko, Romanów, Dębowiec, Żeliszawice, Genczyn. Prawdopodobnie w 1940 r. zgrupowanie weszło w struktury Związku Walki Zbrojnej (ZWZ), przemianowanego 14 lutego 1942 r. na Armię Krajową (AK). Liczebność zgrupowania „Bolesława” ulegała dużym wahaniom w zależności od potrzeb. Po akcji rozchodzono się do domów. Kadre dowódczą stanowili jednak podoficerowie, co było rzadkością w oddziałach AK [8: 12].

Oficerem, który nadzorował oddział „Bolesława”, był por. Jerzy Kurpiński „Ponury”. Był to młody oficer, którego szybko zaczęła otaczać legenda bohatera. Zastępcą „Ponurego” był por. Jan Kochanowski „Kalina” [4: 294-298]. Władysław Musialik był jednym z dowódców plutonów [1: t. 10, k. 31].

Teren działania oddziału „Bolesława” obejmował dość spore obszary pogranicza

Rzeszy i Generalnego Gubernatorstwa. Jednym z ważniejszych działań było prowadzenie akcji wywiadowczej na terenie budowanego przez Niemców lotniska między wsiami: Zendek, Pyrzowice, Mierzęcice. Członek oddziału Eugeniusz Kurzak „Marek” sierżant podchorąży z Flotylli Pińskiej, znający dobrze język niemiecki przeszedł przeszkolenie wywiadowcze w Obwodzie i jako pracownik znalazł się na terenie budowy lotniska. Dokonał tam rozpoznania magazynów, artylerii i schronów. Organizował dywersję. W latach 1943-1944 oddział „Bolesława” wielokrotnie przeprowadzał akcje na magazyny odzieży i żywności w Mierzęcicach. Zorganizował także akcje dywersyjne w fabryce zbrojeniowej w Porębie, a także atak w lipcu 1943 r. na poligon doświadczalny w Siewierzu. Zniszczono wtedy urządzenia działobitni i kilku prototypowych armat. W maju 1942 r. oddział zlikwidował trzech żandarmów na drodze między Koziegłowami a Siedlcem. Później, w wyniku akcji na nadleśnictwo Rzeniszów, zdobył broń i pieniądze [8: 13; 12: 296].

W 1944 r. w czasie akcji „Burza” część oddziału, po zdekonspirowaniu, weszła w skład kompanii Stefana Czechowskiego „Los” w ramach II batalionu 27. pp AK. Jednak marsz na północ ku walczącej w powstaniu Warszawie nie udał się i partyzanci „Bolesława” powrócili. Zimą oczekiwano przyjscia armii sowieckiej, co nastąpiło w styczniu 1945 r. [8: 13]

Już na początku 1945 roku komunistyczne władze zaczęły organizować struktury Urzędu Bezpieczeństwa. Tak też było w przypadku Zawiercia i Częstochowy. UB i sowieckie NKWD zaczęły ścigać żołnierzy byłej AK. W związku z tym Jerzy Kurpiński „Ponury” wydał rozkaz powtórnego wstąpienia do podziemia (miało to miejsce w marcu lub kwietniu 1945 roku). Budowano struktury organizacji „NIE”, której dowódcą w Częstochowie był Edward Kozłowski „Leon”. Jej zbrojne ramię w postaci oddziałów leśnych tworzył Jerzy Kurpiński „Ponury”. Jednak wkrótce, zgodnie z rozkazem gen. Władysława Andersa, organizacja „NIE” została rozwiązana, a 7 maja jej miejsce zajęła Delegatura Sił Zbrojnych na Kraj [11: 359-380].

Władysław Musialik „Bolesław” był nadal podwładnym Jerzego Kurpińskiego.

Władysław Musialik [IPN w Katowicach, sygn. 02/165, t. 7]

W jego zgrupowaniu znaleźli się teraz zagrożeni aresztowaniem żołnierze przybywający z wielu okolicznych miejscowości. W warunkach nowej konspiracji Musialik zaczął używać teraz także pseudonimu „Żeliszowski” [1: t. 4, k. 653; t. 10, k. 99].

W 1945 r. oddział przede wszystkim likwidował funkcjonariuszy UB i szczególnie aktywnych członków Polskiej Partii Robotniczej (PPR). W dniu 24 maja zabito członka PPR, byłego partyzanta, Teodora Raka. Jeszcze w tym samym miesiącu zlikwidowano w Czekance Kazimierza Machurę, w Mierzęcicach Romana Szczęśniaka i Stanisława Swobodę. 1 sierpnia w Koziegłówkach – Stefana Torbusa, Ignacego Krysiaka i Janinę Strzelecką. W maju zdobyto posterunek MO w Żarkach, a w czerwcu przeprowadzono akcję na posterunek MO w Mierzęcicach. W Koziegłówach zlikwidowano na rynku oficera sowieckiego i zdemolowano tamtejszy lokal PPR. Przeprowadzono również akcje przeciwko żołnierzom Armii Czerwonej, którzy rabując zdobyte terytoria pędzili na Wschód stada krów z „ziem odzyskanych”. Atakowano konwoje samochodów sowieckich wywożące stamtąd wszystko, co mogłoby się przydać w ZSRS. Zaatakowano posterunki MO w Celinach, Ożarówicach, Koziegłówach, Lgocie Nadwarciu, Siedlcu, Żarkach i Poraju [1: t. 8, k. 22; t. 10, k. 32; t. 12, k. 167; t. 14, k. 228; 10: 93–97, 104–109, 136, 317–318, 320].

W sierpniu 1945 roku ludzie „Bolesława” wyraźnie panowali nad okolicą. W Cynkowie oficjalnie legitymowali ludność, zamawiali u miejscowego szewca futerały na broń oraz buty. Nie było wesela ani zabawy, na której nie byłiby obecni. Podobną pozycję mieli w Suliszowicach. Na usługach „Bolesława” mieli być: komendant MO w Poraju, komendant MO w Woźnikach – Ordan, i jego zastępca ds. politycznych Siekierski. Przed obławami ostrzegał go komendant MO w Koziegłówach i jego dwaj podwładni. Do zgrupowania coraz częściej dołączali „spaleni” żołnierze AK z Częstochowy, którzy z czasem zaczęli stanowić większość sześćdziesięciosobowej grupy stacjonującej w lesie [1: t. 4, k. 639; t. 10, k. 100; t. 16, k. 96].

W tym czasie Jerzy Kurpiński „Ponury” prawdopodobnie zawarł porozumienie z oficerami „bezpieki” i rozkazał swoim poddanym złożenie broni. W dniu 24 września oddział „Bolesława” zgodnie z rozkazem ujawnił się w Częstochowie. Zdano część broni. Widziano, jak w sile około 40 osób jechali z Lgoty do Koziegłów uzbrojeni m.in. w broń automatyczną. Później, jadąc z powrotem (na trzech furmankach) mieli już tylko broń krótką. W domach na powracających czekali funkcjonariusze UB z Zawiercia. Dzięki ostrzeżeniu oddział uniknął obławy i wrócił „do lasu”. Fakt, że nie cała broń trafiła w ręce UB, świadczył o tym, że raczej spodziewano się podstępu [2: 23].

Do oddziału „Bolesława” trafiali liczni dezercerzy z Ludowego Wojska Polskiego, którzy swoimi opowieściami o traktowaniu tam byłych akowców jeszcze bardziej motywowali „leśnych” do oporu. Działalność koncentrowała się głównie na walce z umacniającym się w Polsce systemem. Ustalano, kto z okolicznych mieszkańców

jest w PPR, MO czy współpracuje z Urzędem Bezpieczeństwa. Wtedy ostrzegano, często stosowano karę chłosty, ale też likwidowano [1: t. 14, k. 238; 9: 110-112].

Bezpieka organizowała oblavy na partyzantów „Bolesława”. 8 grudnia oddział stoczył zwycięską walkę z funkcjonariuszami UB i żołnierzami, którzy przybyli do Cynkowa zaarrestować partyzantów. Po zatrzymaniu czterech z nich doszło do walki z przybyłym oddziałem (grupa liczyła przeszło 25 osób, a funkcjonariuszy i żołnierzy było około 14). Ludzie „Bolesława” zdobyli wtedy wojskowy samochód ciężarowy i wprowadzili czterech żołnierzy, na których wykonano wyroki śmierci. W czasie walki zginął żołnierz oddziału „Bolesława” Adolf Lula „Wydra” [1: t. 6, k. 141; 8: 15].

Żołnierze oddziału „Bolesława”. Od lewej stoją: Adolf Lula „Wydra”, Edward Tokajski, Wacław Biłowski „Robert”, Zdzisław Jędryka „Pogromca” [ze zbiorów Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, Oddziału w Myszkowie].

Po tym wydarzeniu oblavy na „Bolesława” nasiliły się. Aresztowano coraz więcej osób, nawet nie związanych z oddziałem. Już 11 grudnia Korpus Bezpieczeństwa

Wewnętrznie wspólnie z UB z Zawiercia dokonał wypadu na Winowno i Cynków, zatrzymując 160 osób i zabijając 6 uciekających partyzantów (m.in. dwóch braci Zimnych z Winowna). 3 lutego 57 ludzi z KBW i UB dokonało obławy w Osieku, lecz bez skutku. Od 3 do 8 marca 1946 roku siłami 300 szeregowych i podoficerów KBW i UB z Katowic i Zawiercia przeprowadziły obławę w 15 wioskach, m.in. Winownie, Pińczycach, Koziegłówkach, Cynkowie, Krusinie Małym i Krusinie Dużym. Nie osiągnięto jednak zamierzonego celu operacji, jakim była likwidacja całych grup partyzanckich [1: t. 6, k. 140; 14: 104-105].

W odwecie 12 marca ludzie „Bolesława” zlikwidowali zamieszkałego w Koziegłówkach byłego funkcjonariusza UB Pawła Noszczyka. Tego samego dnia, poprzez dokonanie akcji na transporty mięsa i mąki przejeżdżające przez Siedlec Mały na Śląsk, uzupełniono zabrane podczas obławy zapasy żywności. Działania przeprowadzano małymi grupami w sile kilku do kilkunastu osób, posiadającymi do swojej dyspozycji sześć samochodów ciężarowych [3: t. 1, k. 46; 14: 110].

W 1946 r. oddział nawiązał kontakt z Konspiracyjnym Wojskiem Polskim pod dowództwem Stanisława Sojczyńskiego „Warszycy”, którego sztab znalazł się w marcu w Częstochowie i przystąpił do bardzo radykalnych działań w walce z władzami komunistycznymi. „Warszyc” podporządkował sobie duże grupy podziemia. Jego Konspiracyjne Wojsko Polskie osiągnęło w szczytowym rozwoju organizacji 3–3,5 tys. członków. W nocy z 19 na 20 kwietnia 1946 r. opanował Radomsko i efektywnie walczył z komunistami. Także liczba żołnierzy „Bolesława” rosła. W oddziale widziało też uzbrojone kobiety. Zbliżało się, zaplanowane na 30 VI 1946 r., referendum. W związku z tym „Bolesław” organizował wiece i zebrania. Agitował za Polskim Stronnictwem Ludowym Stanisława Mikołajczyka. Współpracował z sołtysiem gminy Żeliszawice Ludwikiem Machurą, aktywnym działaczem PSL-u, i miejscowym prezesem tej partii Wacławem Zazdrosem. Zrywano afisze PPR, a rozwieszano plakaty PSL. Za polityczną stronę działalności odpowiadały grupy NN „Beliny”, Kazimierza Morawskiego „Zielonego” i Jana Kusia „Jana”. Na rozkaz Musialika zdemolowano budynek Komitetu PPR w Koziegłówach [8: 15].

Od końca 1945 r. dokonano też, trudnych do uzasadnienia potrzebami konspiracji, napadów noszących znamiona pospolitych rabunków [1: t. 6, k. 149-151]. Ale nie zawsze tak było. Potwierdzają to sprawozdania Urzędu Bezpieczeństwa z tamtego okresu. W raporcie nr 1 z przebiegu czynności przeprowadzonych przez grupę operacyjną w Koziegłówach w dniach od 17 do 22 maja 1950 roku w sprawie realizacji planu agencyjno-śledczego rozpracowania pod krypt. „Zjawa” podkreślano: „Musialik Władysław ps. «Bolesław» na terenie Siewierza, Pińczyc, Żeliszawic, Winowna, Gniazdowa, Koziegłów i innych miejscowości, gdzie posiada kontakty i gdzie zamieszkują byli jego członkowie, oraz gdzie banda ta działała – otoczony

jest jakby MITEM – do tego stopnia, że ludzie związani z jego działalnością i wrogo ustosunkowani do obecnego ustroju wyrażają się o nim z pewnym uszanowaniem i nie udzielają żadnych wyjaśnień, odpowiadając na pytania z drwinami” [1: t. 5, k. 157].

Zbliżał się kres działalności „Bolesława”. Wiosną 1947 roku, korzystając z drugiej amnestii, dowódca rozwiązał oddział. Część członków zgrupowania ujawniła się, inni ukrywali się pracując w lasach Opolszczyzny. 25 kwietnia 1947 r. ujawnił się w Wojewódzkim Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego w Katowicach, wraz z ochroną osobistą, sam Władysław Musialik. Na przełomie czerwca i lipca UB podjęło decyzję o jego aresztowaniu. „Bolesław” zmylił jednak czujność agentów i uciekł. Przez następne lata ukrywał się w Brzezinach Łódzkich, Makowie Mazowieckim, Łodzi i Tworzyjankach k. Koluszek. UB poszukiwało go nawet w Szczecinie. Część żołnierzy, teraz już na własną rękę, nadal pozostawała w lesie i kontynuowała działalność [1: t. 5, k. 18-20, 30-31; 8: 16; 12: 297-298].

W celu zatrzymania członków oddziału „Bolesława” utworzono Grupę Operacyjną „Bogdan”. Mimo licznych wysiłków UB, w tym działań wywiadowczych, główni dowódcy pozostawali nieuchwytni. Władysław Musialik „Bolesław” i jego zastępca, Józef Jakubczyk „Bogdan”, ukrywali się najdłużej, bo do 1956 roku, kiedy to ujawnili się w prokuraturze katowickiej [1: t. 1, k. 56; t. 8, k. 6-9; 8: 16; 12: 298].

Od czasu ujawnienia się Władysław Musialik nie prowadził żadnej działalności konspiracyjnej. Zmarł 1 II 1996 r. w Piaskach k. Sońnicy. Pochowano go na cmentarzu w Lupszy Śląskiej [12: 298].

Bibliografia

Materiały archiwalne

1. Instytut Pamięci Narodowej w Katowicach (dalej: IPN Ka), 02/165, WUSW Katowice – Zimny i inni.
2. IPN Ka, Akta WPR z zasobu Archiwum Państwowego w Katowicach w depozycie IPN Ka, lp. 1231, (Pr II 845/50).
3. IPN Ka 03/723, WUSW Katowice – Sprawa śledcza – Stanisław Wywiał i inni.

Opracowania

4. Durka J., Jerzy Jan Kurpiński (1918-1955) [w:] Konspiracja i Opór Społeczny w Polsce. Słownik biograficzny, t. 3, Kraków-Warszawa-Wrocław 2007, s. 294-298.
5. Durka J., Oddział „Bolesława” w latach 1939-1947 [w:] Almanach Ziemi Koziegłowskiej 2005, Katowice 2005.
6. Durka J., Oddział Władysława Musialika „Bolesława” w latach 1939-1947. Z dziejów polskiego podziemia niepodległościowego, „Zeszyty Historyczne WiN-u”, Kraków 2005, nr 24, s. 87-102.
7. Dziuba A., Podziemie poakowskie w województwie śląsko-dąbrowskim w latach 1945-1947, Kraków 2005.
8. Gała A. W., 50 lat niepodległościowych działań zbrojnych na ziemi częstochowskiej 1906-1956. Szkice i dokumenty, t.2, Częstochowa 1999.
9. Gurtman C. „Mocny”, Armia Krajowa – w Częstochowie i w okolicy – Walczy. Wspomnienia, Częstochowa 1996.
10. Kantyka J., A. Konieczny A., Dzień wczorajszy, Katowice 1969.
11. Strzembosz T., Rzeczpospolita podziemna. Społeczeństwo polskie a państwo podziemne 1939–1945, Warszawa 2000.
12. Wnuk G., Władysław Musialik (1913-1996), [w:] Konspiracja i opór społeczny w Polsce 1944-1956. Słownik biograficzny, T. I, Kraków – Warszawa – Wrocław 2002.
13. Woźniczka Z., Podziemie po 1945 roku na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim. Zarys problemu, Katowice 1999.
14. Zieliński J., Śląska Jednostka Bezpieczeństwa Wewnętrznego w walce z reakcyjnym podziemiem (luty 1945 – kwiecień 1947), Katowice 1966.

W skład cyklu „ECHA HISTORII”
wchodzi opracowania:

Echa Historii - Janów •
Echa Historii - Koziągłowy •
Echa Historii - Lelów •
Echa Historii - Mstów •
Echa Historii - Niegowa •
Echa Historii - Olsztyn •
Echa Historii - Poraj •
Echa Historii - Przyrów •
Echa Historii - Żarki •

Wydawca: Stowarzyszenie Partnerstwo Północnej Jury,
Złoty Potok ul. Kościuszki 7 www.jura-ppj.pl

Autor opracowania: Durka Jarosław

Zespół Redakcyjny:
Lelowskie Towarzystwo Historyczno-Kulturalne:
Nowak Marian
Bryła Zbigniew
Skrzypczyk Mirosław
oraz
Palarz Halina

Opracowanie graficzne: Piotr Napora www.endizajn.com

Skład, przygotowanie do druku i druk:
Drukarnia Złoty Potok, ul. Kościuszki 90, tel. 502 773 760

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich Europa inwestująca w obszary wiejskie
 Publikacja opracowana przez Stowarzyszenie Partnerstwo Północnej Jury
 Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach osi 4-LEADER
 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
 Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
 Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi